

Opinia
o ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(druk nr 1198)

I. Cel i przedmiot ustawy

Przyjęta przez Sejm 28 kwietnia br, ustawa zmierza do utworzenia systemu opieki oraz pomocy w sprawowaniu opieki i wychowywaniu dzieci, a także pomocy rodzinie, która nie wykonuje funkcji rodzicielskich w sposób należyty, znajdując się w trudnej sytuacji. Wprowadzenie do systemu prawnego ustawy wiąże się z ideą tworzenia nowych rozwiązań w zakresie polityki rodzinnej państwa (por. str. 127 uzasadnienia projektu zawartego w druku sejmowym nr 3378). Obecnie organizacja opieki nad dzieckiem i rodziną oraz wsparcie dla rodziny mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań są uregulowane w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.). Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ma stanowić podstawę budowania, w sposób kompleksowy, spójnego systemu wspierania rodziny oraz opieki nad dzieckiem i rodziną, który nie należy do zakresu pomocy udzielanej w sferze innych zadań (jak dotąd - pomocy społecznej). Przyjęta koncepcja, realizowana przez ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz nowelizację innych ustaw, których materia wiąże się z nią, opiera się na pracy z rodziną naturalną dziecka i podejmowaniu działań profilaktycznych, jeżeli rodzina jest zagrożona dysfunkcyjnością lub nie wykonuje należycie funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także na tworzeniu mechanizmów pracy z rodziną, organizacji systemu pieczy zastępczej, zwiększeniu rozwoju rodzinnych form opieki, uregulowaniu problematyki usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Celem pracy z rodziną i jej wsparcia, poprzez udzielenie pomocy w jej funkcjonowaniu, jest pozostawanie dziecka w jego naturalnym środowisku, bez konieczności umieszczenia go w pieczy zastępczej, która jest sprawowana dopiero w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Założeniem jest, aby w sposób rozłożony w czasie, w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a więc pieczy

nerodzinnej, umieszczać jedynie dzieci starsze (powyżej 10 roku życia), przewidując dla dzieci młodszych niż 10-letnie wyłącznie wykonywanie rodzinnych form pieczy zastępczej (wyjątek przewidziano dla dzieci wymagających specjalnej troski o ich zdrowie oraz ze względu na respektowanie zasady nierozłączania rodzeństwa).

Ustawa określa więc zasady i formy wspierania rodziny mającej trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu się jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zasady finansowania ich wspierania, a także zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Przez wspieranie rodziny ustawa rozumie zespół planowych działań w celu przywrócenia jej zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, natomiast pojęcie systemu pieczy zastępczej obejmuje zespół osób, instytucji i ich działań zmierzających do zapewnienia czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności wychowania i sprawowania opieki przez rodziców. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne i podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Ustawa nakłada obowiązek wspierania rodziny na jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. W wykonywaniu tego obowiązku wymagana jest współpraca ze środowiskiem lokalnym, sądami, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami ochrony zdrowia, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Zakres podmiotowy ustawy obejmuje osoby posiadające obywatelstwo polskie, mające miejsce zamieszkania w Polsce, mających miejsce zamieszkania w Polsce obywateli państw Unii Europejskiej, a także cudzoziemców przebywających w Polsce.

Obowiązek wspierania rodziny i pracy z nią ustawa nakłada na gminę, która ma obowiązek organizacji pracy z rodziną, ale może także zlecić realizację tego zadania innemu podmiotowi. Wsparcie rodziny, w myśl ustawy, należy do właściwości instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz tzw. rodzin wspierających. Regulując ten zakres ustawy, wprowadzono nową instytucję - asystenta rodziny, przydzielanego rodzinie po dokonaniu analizy jej sytuacji przez ośrodek pomocy społecznej. Zadaniem asystenta rodziny jest praca z rodziną prowadzona w różnych formach, oraz we współpracy z innymi organami rządowymi i samorządowymi. Generalnie rzecz

biorąc, jego działanie polega na szerokim i bezpośrednim udzielaniu pomocy rodzinie, w tym także w kontaktowaniu jej z instytucjami, z którymi kontakt tej rodziny jest niezbędny lub co najmniej wskazany, a do których dotarcie może stanowić dla rodziny trudność. Istotne jest zawarcie w ustawie ograniczenia, wskazującego liczbę rodzin (nie więcej niż 20), z którymi jeden asystent może w tym samym czasie prowadzić pracę.

Wsparcia rodzinie udzielają także placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie: opiekuńczej (w tym świetlice, kluby i ogniska wychowawcze, zapewniające opiekę, pomoc w nauce, organizację wolnego czasu, zabawę), specjalistycznej (organizujące zajęcia m. in. socjoterapeutyczne, korekcyjne lub logopedyczne) albo w formie pracy podwórkowej (działania animacyjne lub socjoterapeutyczne). Inną formą wsparcia dla rodziny jest pomoc tzw. rodziny wspierającej, którą mogą stanowić osoby z bezpośredniego otoczenia dziecka. Pomoc rodziny wspierającej, uzupełnia pracę asystenta, w sytuacji występowania trudności w sprawowaniu opieki i wychowaniu dziecka, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, a także kształtowaniu i wypełnianiu ról społecznych.

Gmina opracowuje 3-letni program wspierania rodziny, zmierzając do tego, aby uniknąć lub odsunąć w czasie umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Realizuje zadania własne dotyczące działań z zakresu wspierania rodziny (m.in. tworzy system opieki nad dzieckiem, finansuje szkolenia dla rodzin wspierających oraz podnoszenie kwalifikacji asystentów rodziny, współfinansuje pobyt dziecka w pieczy zastępczej), a także w ramach zadań zleconych wykonuje zadania wynikające z rządowych programów wspierania rodziny.

W przypadku braku poprawy sytuacji dziecka wychowywanego w dysfunkcyjnej rodzinie, przewiduje się zastosowanie przepisów o pieczy zastępczej. Organizowanie pieczy zastępczej należy do powiatu. Piecza zastępcza w rozumieniu ustawy jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Nowością, w stosunku do dotychczasowego stanu prawnego, jest usytuowanie rodzinnego domu dziecka w formach rodzinnej pieczy zastępczej. Do form rodzinnej pieczy zastępczej zaliczają się: rodziny zastępcze (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa - w tym pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego oraz zawodowa specjalistyczna), a także rodzinny dom dziecka. Wsparciem dla rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka są tzw. rodziny pomocowe. We wprowadzanym stanie prawnym funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej będą mogły pełnić jedynie osoby należące do kręgu wstępnych lub rodzeństwa dziecka. Ustawa określa wymagania kwalifikacyjne dla rodziców zastępczych, w tym ukończenie szkolenia prowadzonego przez powiat.

W rodzinie zastępczej zawodowej i niezawodowej będzie można umieścić w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci, a w rodzinnym domu dziecka – nie więcej niż 8 dzieci (ustawa dopuszcza m. in. gdy chodzi o rodzeństwo).

Na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej przewidziano w ustawie kwotę nie mniejszą niż 660 zł miesięcznie, a w rodzinach zastępczych: zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka – nie mniej niż 1000 zł miesięcznie (wysokość świadczeń pomniejsza się o część dochodu dziecka, ale nie więcej niż 50 % tego dochodu), przy czym na dziecko, w stosunku do którego wydano orzeczenie o niepełnosprawności lub o znacznym lub umiarkowanym stopniu, przysługuje dodatek 200 zł miesięcznie, na pokrycie zwiększonych kosztów jego utrzymania.

Zapewniono możliwość przyznawania raz w roku dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka (umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka) w wieku od 6. do 18. roku życia, a jednorazowo – świadczenia na pokrycie wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, a także (jednorazowo lub okresowo) środków na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzenia losowego.

Rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego, zostały określone kryteria ustalania wysokości tych środków.

Rodzina zastępcza zawodowa może raz w roku ubiegać się o pokrycie kosztów związanych z wykonaniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego. Natomiast prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego, na pokrycie kosztów związanych z remontem oraz innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem lub funkcjonowaniem domu dziecka.

Ustawa określa wynagrodzenie zawodowej rodziny zastępczej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka – wynosi ono nie mniej niż 2000 zł miesięcznie (2600 zł dla zastępczej rodziny zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego), uwzględniając sytuacje, na które mają wpływ okoliczności życiowe m. in. związane z przebywaniem (lub też nieprzebywaniem) w domu lub w rodzinie określonej liczby dzieci albo sprawowanie funkcji rodziny pomocowej. Zapewniono także mechanizm waloryzacyjny dla wynagrodzeń i świadczeń pieniężnych (wskaźnikiem wzrostu płac w państwowej sferze budżetowej) oraz pomocy finansowej na utrzymanie dziecka, wraz z dodatkami oraz innych świadczeń (wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych, jeżeli w okresie od roku kalendarzowego ostatnio przeprowadzonej waloryzacji przekroczył 105 %).

Dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka ustawa przewiduje wsparcie w postaci nowego podmiotu – koordynatora pieczy zastępczej, który udziela im pomocy w szerokim zakresie (m. in. przygotowuje plan pomocy dziecku, zapewnia uzyskanie pomocy specjalistycznej, zapewnia wsparcie pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy). Koordynator nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin lub rodzinnych domów dziecka.

Pieczą zastępczą nad dzieckiem, przebywającym w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, może być wykonywana przejściowo przez rodzinę pomocową (ustawa przewiduje możliwość czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem m. in. w związku z wypoczynkiem, w wymiarze 30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy, także w razie udziału w szkoleniu, pobytu w szpitalu lub nieprzewidzianych trudności czy zdarzeń losowych), czas pobytu dziecka w takiej rodzinie nie może przekroczyć 2 miesięcy.

Instytucjonalna pieczę zastępcza jest prowadzona w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych (typu socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego i rodzinnego, prowadzonych przez powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił wykonanie tego zadania), regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych (prowadzonych przez samorząd województwa lub inny podmiot, któremu to zostało zlecone). Ustawa zmierza do ograniczenia roli placówek opiekuńczo-wychowawczych w sprawowaniu pieczy zastępczej, preferując pieczę zastępczą rodzinną jako skuteczniejszą w działaniu wychowawczym niż każda opieka instytucjonalna. Docelowo przyjęto umieszczanie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dzieci powyżej 10 roku życia wymagających szczególnej opieki i działań terapeutycznych w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne przeznaczone są do objęcia opieką dzieci, które ze względu na stan zdrowia nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Ośrodki preadopcyjne mają za zadanie przyjąć dzieci wymagające specjalistycznej opieki i nie mogą być umieszczone w systemie pieczy zastępczej w czasie oczekiwania na przysposobienie. Ustawa określa liczbę dzieci, której nie można przekroczyć w tych placówkach (odpowiednio - nie więcej niż 30 i 20 dzieci).

Ustawa reguluje zasady udzielania pomocy dla osób opuszczających rodzinę zastępczą, rodziny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub placówkę regionalną opiekuńczo-terapeutyczną, po osiągnięciu pełnoletniości. Przyznaje się pomoc (pomoc finansową) na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie, w wysokości i na warunkach określonych przez ustawę.

Ustawa przewiduje dla samorządu województwa (lub podmiotu, któremu on to zlecił) prowadzenie ośrodków adopcyjnych, do których właściwości należy prowadzenie procedur przysposobienia i przygotowanie osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka. Publiczne ośrodki adopcyjno-opiekuńcze ulegają likwidacji z dniem wejścia w życie ustawy, a ośrodki adopcyjne, o których mowa w ustawie zostaną tworzone przez marszałków województw do 31 grudnia 2011 r.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Przyjęta przez Sejm w dniu 28 kwietnia 2011 r. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powstała na podstawie tekstu dwóch projektów ustaw: poselskiego - o rodzinnej opiece zastępczej (druk sejmowy nr 628) oraz rządowego - o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (druk sejmowy nr 3378).

Poselski projekt wpłynął do Sejmu 4 stycznia 2008 r., w lipcu 2008 r. został skierowany do Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej. Pierwsze czytanie projektu odbyło się 18 listopada 2008 r.

Projekt rządowy wpłynął do Sejmu 17 września 2010 r. Projekt po pierwszym czytaniu, które odbyło się na 74. posiedzeniu Sejmu, został skierowany do Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej.

Po wysłuchaniu publicznym projektu rządowego, które miało miejsce 19 października 2010 r., w pracach legislacyjnych Komisji oba projekty rozpatrywano wspólnie.

Powołano podkomisję, która opracowała projekt sprawozdania (druk sejmowy nr 4042). Sprawozdanie zostało przyjęte przez Komisję 31 marca 2011 r. (zawierało 8 wniosków mniejszości Komisji). Drugie czytanie projektu odbyło się na 90. posiedzeniu Sejmu 13 kwietnia 2011 r.

Proponowane uregulowania od początku postępowania legislacyjnego budziły zainteresowanie i wzbudzały dyskusje, szczególnie w środowiskach osób działających na rzecz wsparcia rodziny oraz osób zainteresowanych w sposób istotny rodzicielstwem zastępczym. M. in. kontrowersyjna była kwestia wymagań kwalifikacyjnym asystenta rodziny i dopuszczenia, jako jednej z możliwości, legitymowania się przez niego wykształceniem średnim (w połączeniu z odbytym szkoleniem z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną oraz co

najmniej 3-letnim stażem pracy z dziećmi lub rodziną), uznając doświadczenie życiowe za jeden z istotnych czynników składających się na kwalifikacje do wykonywania tej funkcji.

Dyskusje wzbudzała także zmiana zawarta w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.), na podstawie której uchyla się art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela, który stanowił, że wychowawcy zatrudnieni w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych są objęci jej uregulowaniami. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustanawia 2-letni okres przejściowy, po upływie którego wychowawcy zatrudnieni w placówkach opiekuńczo-wychowawczych uzyskują status pracownika samorządowego. Podnoszono też w dyskusji, że ustawa nie będzie mogła być realizowana ze względu na niedostateczne zagwarantowanie środków finansowych.

Podczas drugiego czytania do przedłożonego w sprawozdaniu Komisji projektu zgłoszono 114 poprawek. Komisje rekomendowały przyjęcie 20 z nich. Sejm przyjął 21 poprawek, dotyczyły one materii związanej z działaniem asystenta rodziny, instytucjonalnej pieczy zastępczej, postępowania adopcyjnego, zadań administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz zasad finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, uściślają one uregulowania w tym zakresie.

III. Uwagi szczegółowe

1. Ustawa wielokrotnie posługuje się pojęciami i odesłaniami, które w dniu wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. 1 stycznia 2012 r.), będą już nieaktualne. Należy do nich:

- 1) "zakład opieki zdrowotnej" – por. **art. 3 ust. 2, art. 22 ust. 1, art. 75 ust. 4 pkt 8, art. 154 ust. 2, art. 163 ust. 1, art. 165 ust. 2, art. 202 pkt 11 lit. a,**
- 2) "publiczny zakład opieki zdrowotnej" – por. **art. 102 ust. 4 pkt 2, art. 203 pkt 3, 5, 9–12, 14 i 15,**
- 3) "przepisy o zakładach opieki zdrowotnej" – por. **art. 128 pkt 7, art. 135 pkt 7.**

Ustawa dokonuje także nowelizacji ustawy o zakładach opieki zdrowotnej – por. **art. 208**, która to ustawa z dniem 1 lipca br. zostanie uchylona.

W dniu 15 kwietnia 2011 r. Sejm rozpatrzył poprawki Senatu i uchwalił ostatecznie ustawę o działalności leczniczej, która zastąpi dotychczasową ustawę o zakładach opieki zdrowotnej (z dniem 1 lipca 2011 r.), została ona podpisana przez Prezydenta, ale w chwili pisania niniejszego tekstu nie jest jeszcze znany jej adres publikacyjny.

Ustawa ta odstępuje od dotychczasowej terminologii i w miejsce określenia "zakład opieki zdrowotnej" wprowadza pojęcie "podmiotu leczniczego", przyjmując jednak jego rozumienie w sposób zróżnicowany i ujęty kompleksowo. Mając na względzie, iż opiniowana ustawa wejdzie w życie później niż ustawa o działalności leczniczej, niezbędne jest dostosowanie jej terminologii do nowych uregulowań w zakresie ochrony zdrowia. Wprawdzie w ustawie o działalności leczniczej znalazł się przepis dostosowujący (art. 218), który przewiduje, iż ilekroć przepisy odrębne nakładają obowiązek na zakład opieki zdrowotnej albo przyznają takiemu zakładowi prawo, te obowiązki albo prawa dotyczą podmiotu leczniczego oraz przesądza, iż przez użyte w przepisach odrębnych pojęcie "zakład opieki zdrowotnej" rozumieć się będzie przedsiębiorstwo podmiotu leczniczego, dotyczy to jednak stanu prawnego obowiązującego przed dniem wejścia w życie ustawy o działalności leczniczej, nie zaś przepisów przyjętych w okresie po 1 lipca 2011 r. Jest to szczególnie istotne dla rozumienia i stosowania ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, nowelizowanej przez ustawę o wspieraniu rodziny i systemie opieki zastępczej (art. 203). Ustawa o działalności leczniczej bowiem zastąpiła użyte w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich pojęcie "publicznego zakładu opieki zdrowotnej" określeniem "podmiot leczniczy niebędący przedsiębiorcą", zaś ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wraca do starej terminologii, ignorując wcześniej uchwaloną ustawę. Niedokonanie zmian terminologicznych prowadzi do niespójności stanu prawnego i powrotu pojęć eliminowanych świadomie i celowo przez ustawodawcę.

Propozycje poprawek:

- 1) użyte w art. 3 w ust. 2, w art. 22 w ust. 1, w art. 75 w ust. 4 w pkt 8, w art. 154 w ust. 2, w art. 165 w ust. 2 i w art. 202 w pkt 11 w lit. a, w różnym przypadku, wyrazy "zakłady opieki zdrowotnej" zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami "podmioty lecznicze";
- 2) w art. 102 w ust. 4 w pkt 2 wyrazy "publicznym zakładem opieki zdrowotnej" zastępuje się wyrazami "podmiotem leczniczym niebędącym przedsiębiorcą";
- 3) w art. 128 w pkt 7 i w art. 135 w pkt 7 wyrazy "zakładach opieki zdrowotnej" zastępuje się wyrazami "działalności leczniczej";
- 4) w art. 163 w ust. 1 wyrazy "szpital lub inny zakład opieki zdrowotnej" zastępuje się wyrazami "podmiot leczniczy";
- 5) w art. 203:

a) użyte w pkt 3, 5, 9–12, 14 i 15, w różnej liczbie i przypadku, wyrazy "publiczny zakład opieki zdrowotnej" zastępuje się użytymi w odpowiedniej liczbie i przypadku wyrazami "podmiot leczniczy niebędący przedsiębiorcą",

b) dodaje się pkt 3a w brzmieniu:

"3a) w art. 25a § 2, art. 32 § 3, art. 80 § 1, art. 82 § 1 i art. 95a § 8 skreśla się wyrazy "w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. Nr ..., poz. ...)";";

6) skreśla się art. 208;

7) w dziale IX dodaje się art. 223a w brzmieniu:

"Art. 223a. W ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. Nr ..., poz. ...) w art. 3 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

"4. W ramach struktury organizacyjnej podmiotu leczniczego może zostać wydzielona jednostka organizacyjna, w celu udzielania świadczeń zdrowotnych mieszkańcom domów pomocy społecznej, wychowankom regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych lub interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, zlokalizowana na terenie tych podmiotów."";

2. Ustawa posługuje się pojęciem *zatrudnienia*, które budzi wątpliwości w związku z Kodeksem pracy i rozumieniem tego pojęcia przez art. 2 K.p. oraz art. 22 K.p., zgodnie z którymi *zatrudnienie* jest równoznaczne z nawiązaniem stosunku pracy. Można wnosić, że celem ustawy było, aby asystent rodziny oraz koordynator rodzinnej pieczy zastępczej wykonywał obowiązki jedynie na podstawie umowy o pracę (art. 12 ust. 4 i art. 16 ust. 1, art. 78 ust. 1), podobnie - osoba do pomocy w opiece nad dziećmi i pracach gospodarskich w rodzinie zastępczej i w rodzinnym domu dziecka (art. 56 i art. 64) oraz w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego (art. 98 ust. 2, 3 i 5), są one bowiem *zatrudniane*. Jednak treść art. 16 ust. 2, art. 63 ust. 1 i art. 78 ust. 2 wnosi rozróżnienie stosowania K. p. i K. c. - umowy o pracę oraz przepisów Kodeksu cywilnego dotyczących umowy zlecenia. Wątpliwe jest przyjmowanie, że do pracy wykonywanej w warunkach innych niż dotyczące stosunku pracy (por. art. 22 §1¹ K. p.), tj. na podstawie umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, właściwe jest pojęcie *zatrudnienia*. Jest to praca wykonywana na podstawie umowy cywilnoprawnej, a posługiwanie się pojęciem *zatrudnienia* stanowi przejaw przenikania języka potocznego do tekstów aktów prawnych, do języka prawnego. Dodatkowo art. 69 w ust. 1 potwierdza ten argument, rozróżniając *zatrudnienie* i *inną*

pracę zarobkową (wymagana zgoda starosty na jej podjęcie przez osobę pełniącą funkcję rodziny zastępczej lub prowadzącej rodzinny dom dziecka).

Wydaje się, że mogą powstać wątpliwości w praktyce stosowania ustawy, szczególnie w przypadkach osób "zatrudnianych" do pomocy w opiece nad dziećmi i w ich wychowaniu.

3. Wielokrotnie ustawa wprowadza obowiązek spełniania warunku wykonywania niektórych funkcji, określony w sposób następujący: *wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek został na nią nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd*. Trzeba zauważyć, że takie rozumienie obowiązku jest wyrażone w sposób potoczny i nieścisły, a także niezgodny z uregulowaniem tej instytucji w systemie prawnym. Obowiązek alimentacyjny stanowi obciążenie wynikające z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, samo wypełnianie go najczęściej "wynika" z orzeczenia sądu powszechnego, ale także zdarza się nierzadko, że czyni się to dobrowolnie i bez angażowania przymusu państwowego. Proponowane brzmienie wprawdzie powieli przyjęte uregulowania zawarte w art. 18 w pkt 3 i w art. 39 w pkt 3 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o pomocy dzieciom w wieku do lat 3 (Dz. U. Nr 45, poz. 235), ale poddając je dalszej analizie systemowej, można stwierdzić, że obowiązek alimentacyjny nie jest "nakładany na podstawie tytułu wykonawczego" ani też "zatwierdzany przez sąd". Zgodnie z przepisami K. p. c, podstawą egzekucji jest *tytuł wykonawczy*, postępowanie egzekucyjne zaś stanowi dalszy etap postępowania – już po zasądzeniu przez sąd dochodzonego roszczenia (czyli realizacji przysługującego prawa materialnego), a tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny *zaopatrzonej w klauzulę wykonalności* (art. 776 K.p.c.). Tytułem egzekucyjnym jest m. in. orzeczenie sądu prawomocne, ugoda zawarta przed sądem, akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji, oświadczenie dłużnika złożone w akcie notarialnym, inne orzeczenia, ugody i akty które z mocy ustawy podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej (art. 777 K.p.c). Dlatego nie wydaje się trafne –zarówno terminologicznie, jak i merytorycznie określenia zawarte w: **art. 11 ust. 1 pkt 3, art. 24 ust. 2 pkt 3, art. 25 ust. 2 pkt 2, art. 41 ust. 1 pkt 3, art. 63 ust. 3 pkt 2, art. 77 ust. 1 pkt 3, art. 96 ust. 3 pkt 4, art. 97 ust. 3 pkt 2, art. 157 ust. 1 pkt 4, art. 158 ust. 1 pkt 4**, których celem jest, jak najbardziej słuszne, uregulowanie podwyższonego standardu dotyczącego oceny postawy osoby mającej pełnić niektóre funkcje (tj. odpowiednio - asystenta rodziny, kierownika placówki wsparcia dziennego, mającego: pracować w placówce wsparcia dziennego, pełnić funkcję rodziny zastępczej i prowadzić rodzinny dom dziecka, zajmować się opieką i

wychowaniem dzieci w rodzinnym domu dziecka, być koordynatorem pieczy zastępczej, dyrektorem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizującego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego, pracować z dziećmi w placówce terapeutyczno-wychowawczej, być dyrektorem ośrodka adopcyjnego, a także zajmować się w ośrodku adopcyjnym prowadzeniem procedur przysposobienia lub przygotowaniem osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka.).

Propozycje poprawek:

- 1) w art. 11 ust. 1 pkt 3, w art. 24 ust. 2 pkt 3, w art. 25 ust. 2 pkt 2, w art. 63 ust. 3 pkt 2, w art. 77 ust. 1 pkt 3, w art. 96 ust. 3 pkt 4, w art. 97 ust. 3 pkt 2, w art. 157 ust. 1 pkt 4, w art. 158 ust. 1 pkt 4 wyrazy "został na nią nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd" zastępuje się wyrazami "w stosunku do niej wynika w tytułu egzekucyjnego";
- 2) w art. 41 ust. 1 pkt 3 wyrazy "został na nich nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd" zastępuje się wyrazami "w stosunku do nich wynika w tytułu egzekucyjnego";

ALBO:

- 1) w art. 11 ust. 1 pkt 3, w art. 24 ust. 2 pkt 3, w art. 25 ust. 2 pkt 2, w art. 41 ust. 1 pkt 3, w art. 63 ust. 3 pkt 2, w art. 77 ust. 1 pkt 3, w art. 96 ust. 3 pkt 4, w art. 97 ust. 3 pkt 2, w art. 157 ust. 1 pkt 4, w art. 158 ust. 1 pkt 4 wyrazy "wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek został na nią nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd" zastępuje się wyrazami "nie jest dłużnikiem alimentacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 9, z późn. zm.);
- 2) w art. 41 ust. 1 pkt 3 wyrazy "wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek został na nich nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd" zastępuje się wyrazami "nie są dłużnikami alimentacyjnymi w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 9, z późn. zm.);

4. Ustawa posługuje się terminem *szkoły wyższej*, podczas gdy ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo szkolnictwie wyższym (Dz. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.) obowiązująca od

1 września 2005 r. wprowadziła w stosunku do szkoły prowadzącej studia wyższe pojęcie "uczelni", a szkoły wyższe, zarówno publiczne, jak i niepubliczne określa jako *uczelnie*.

Propozycje poprawek:

- 1) w art. 36 w ust. 2 w pkt 1 i w pkt 2 w lit. c, w art. 145 w ust. 1 w pkt 3, w art. 146 w pkt 1, w art. 147 w pkt 1 wyrazy "szkole wyższej" zastępuje się wyrazem "uczelni";
- 2) w art. 146 w pkt 2 wyrazy "szkołę wyższą" zastępuje się wyrazem "uczelnię";

5. art. 217 pkt 12 i 15 – zmiana ustawy o pomocy społecznej

1) **art. 217 pkt 12 lit. b** - w związku z przeniesieniem materii dotyczącej rodzin zastępczych do ustawy o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ustawie o pomocy społecznej dokonano wielu zmian, które są tego konsekwencjami. W art. 36 ustawy o pomocy społecznej w pkt 2 uchyla się lit. e tj. w zakresie świadczeń z pomocy społecznej, będących świadczeniami niepieniężnymi eliminuje się "pomoc rzeczową, w tym na ekonomiczne usamodzielnianie". Wydaje się, że zasugerowano się zmianą zawartą w art. 217 w pkt 12 lit. a, dotyczącą art. 36 pkt 1 lit. e, która także jest uchylana (ale dotyczy ona świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej - pomocy dla rodzin zastępczych, obecnie regulowanego przez ustawę o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Ustawa o pomocy społecznej przewiduje jednak nadal udzielanie pomocy rzeczowej, w tym na ekonomiczne usamodzielnianie, choć już nie dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo wychowawczych, dlatego w art. 36 w pkt 2 należy uchylić lit. p i r, pozostawiając lit. e,

2) w **art. 217 w pkt 15** dokonano uchylenia art. 70-87a ustawy o pomocy społecznej, (de facto trzydziestu jeden artykułów), w rozdziale 4 pt. "Opieka nad rodziną i dzieckiem" ustawy zmienianej, spowodowało to nieadekwatność tytułu rozdziału w stosunku do jego treści

Propozycje poprawek:

- 1) w art. 217 w pkt 12 w lit. b, skreśla się wyrazy "e,";
- 2) w art. 217 po pkt 14 dodaje się pkt ... w brzmieniu:
"...) tytuł rozdziału 4 otrzymuje brzmienie:
"Pomoc dla osób usamodzielnianych";";

6. Ponadto poprawki o charakterze porządkującym:

- 1) w art. 18 w ust. 1 w pkt 4 wyrazy "najbliższego jego otoczenia" zastępuje się wyrazami "najbliższym jego otoczeniu";
- 2) w art. 42 skreśla się wyrazy "i ust. 2" (art. 41 ust. 2 zabrania pełnić funkcji rodziny zastępczej osobie karanej, niecelowa jest więc dokonywanie oceny w tym zakresie);
- 3) w art. 136 w ust. 2 wyrazy "służby zdrowia" zastępuje się wyrazami "ochrony zdrowia";
- 4) w art. 155 w ust. 3 wyrazy "odrębnych przepisów" zastępuje się wyrazami "przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314)";
- 5) w art. 194 w ust. 4 wyrazy "art. 61 ust. 3-5" zastępuje się wyrazami "art. 61 ust. 3-4";
- 6) w art. 207, w pkt 24 skreśla się wyrazy "art. 29 ust. 2,";
- 7) w art. 241 w ust. 2 skreśla się wyrazy ", z zastrzeżeniem ust. 3".

Bożena Langner

Główny legislator